

Wkraczanie w dorosłość w szybkozmennym świecie

Wkraczanie w dorosłość w szybkozmennym świecie

Redakcja naukowa
Anna I. Brzezińska

Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2024

Recenzent: prof. dr hab. Piotr Oleś, Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski
Jana Pawła II

Redakcja i korekta: Alicja Bronder

Projekt okładki: Marta Kurczewska

Copyright © 2024 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o., Warszawa

Publikacja finansowana z subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego
Wydziału Psychologii i Kognitywistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu.

ISBN 978-83-68091-03-8

Wersja cyfrowa: doi 10.7366/9788368091038

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: Dariusz Piskulak
Wydrukowano w Polsce

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
 ROZDZIAŁ 1. KONSTRUOWANIE RZECZYWISTOŚCI W OKRESIE WYŁANIAJĄCEJ SIĘ DOROSŁOŚCI – SZANSE ROZWOJU	
(BŁAŻEJ SMYKOWSKI)	13
Wprowadzenie	13
1.1. Forma poznawania – forma uczenia się – sposób kontaktowania się z innymi	14
1.2. Rzeczywistość w umyśle	16
1.3. Uczenie się a konstruowanie rzeczywistości	18
1.4. Dekonstruowanie i konstruowanie	19
1.5. Szybkozmiennność rzeczywistości	20
1.6. Pozaformalna forma poznania	21
1.7. Wyłaniająca się dorosłość – struktura i dynamika rozwoju	24
1.8. Wybór a stabilizacja przestrzeni życiowej	27
Podsumowanie	28
Literatura	29
 ROZDZIAŁ 2. KONTROLA MOTYWACJI W CYKLU ŻYCIA	
A WYŁANIAJĄCA SIĘ DOROSŁOŚĆ (BŁAŻEJ SMYKOWSKI)	35
Wprowadzenie	35
2.1. Dowolność i mimowolność a podejmowanie decyzji	36
2.2. Motywacja a wola	37
2.3. Rola motywacji w teorii działalności	38
2.4. Struktura motywów i ich dynamika	40
2.5. Cele w strukturze działalności	41
2.6. Regulacja pierwotna i wtórna a wybór celów działania	42
2.7. Selektywne inwestowanie i kompensowanie porażki i straty	44
2.8. Optymalizacja czasu podejmowania celów	45
2.9. Wyłaniająca się dorosłość a regulacja kontroli motywacji	46
Podsumowanie	49
Literatura	50

ROZDZIAŁ 3. NEURORÓŻNORODNOŚĆ A WKRA CZANIE W DOROSŁOŚĆ W SZYBK OZMIENNYCH CZASACH – SPECYFICZNE POTRZEBY I WYZWANIA (MAŁGORZATA RĘKOSIEWICZ, PAULINA GOŁASKA-CIESIELSKA)	53
Wprowadzenie	53
3.1. Pojęcie neuroróżnorodności	54
3.2. Wyzwania i zagrożenia szybkozmiennych czasów dla wkraczania w dorosłość osób w spektrum autyzmu	61
3.3. Wyzwania i zagrożenia szybkozmiennych czasów dla wkraczania w dorosłość osób z niepełnosprawnością intelektualną	65
3.4. Rekomendacje dla specjalistów	67
Podsumowanie	69
Literatura	70
 ROZDZIAŁ 4. ZNACZENIE WEWNĘTRZNEJ AKTYWNOŚCI PROSPEKTYWNEJ DLA PROCESU WKRA CZANIA W DOROSŁOŚĆ (KAMIL JANOWICZ)	75
Wprowadzenie	75
4.1. Znaczenie wewnętrznej aktywności prospektywnej dla procesu wkraczania w dorosłość w świetle wybranych teorii psychologicznych	77
4.2. Typologia wewnętrznej aktywności prospektywnej	84
4.3. Wybrane formy wewnętrznej aktywności prospektywnej a wkraczanie w dorosłość	85
4.3.1. Znaczenie przyszłościowej perspektywy czasu i orientacji przyszłościowej dla wkraczania w dorosłość	85
4.3.2. Formułowanie celów (intencji) a wkraczanie w dorosłość	87
4.3.3. Plany życiowe a wkraczanie w dorosłość	89
4.3.4. Dokonywanie predykcji a wkraczanie w dorosłość	90
4.3.5. Tworzenie symulacji własnej przyszłości a wkraczanie w dorosłość	90
4.3.6. Wewnętrzna aktywność prospektywna a wkraczanie w dorosłość – konkluzje	91
4.4. Wewnętrzna aktywność prospektywna w służbie rozwoju – praktyczne implikacje w odniesieniu do osób wkraczających w dorosłość	92
Podsumowanie	93
Literatura	94

ROZDZIAŁ 5. ZNACZENIE KOMUNIKACJI W RODZINIE DLA WKRAČANIA MŁODYCH OSÓB W DOROSŁOŚĆ W KONTEKŚCIE PRZEMIAN OSTATNICH DEKAD (MONIKA WYSOTA)	101
Wprowadzenie	101
5.1. Dorosłość w modelu dwuwymiarowym	104
5.2. Teoria wzorców komunikacji rodzinnej	109
5.3. Badania własne	111
5.3.1. Problem badawczy i hipotezy	111
5.3.2. Narzędzia badawcze	112
5.3.3. Procedura i uczestnicy badania	115
5.3.4. Wyniki badania	115
5.4. Dyskusja wyników	119
5.5. Rekomendacje dla praktyki	121
Podsumowanie	122
Literatura	125

ROZDZIAŁ 6. FORMOWANIE I REFORMOWANIE TOŻSAMOŚCI RODZICIELSKIEJ W OKRESIE WYŁANIAJĄCEJ SIĘ DOROSŁOŚCI (KAMIL JANOWICZ, MARTA LASOTA, MICHALINA DZIELIŃSKA, KONRAD PIOTROWSKI)	131
Wprowadzenie	131
6.1. Rozwój tożsamości w okresie dorastania i wyłaniającej się dorosłości	132
6.2. Tożsamość rodzicielska	135
6.2.1. Adaptacja modelu Meeusa–Crocetti do domeny tożsamości rodzicielskiej	135
6.2.2. Tożsamość rodzicielska w okresie wyłaniającej się dorosłości	136
6.3. Badania własne	138
6.3.1. Badanie 1: tożsamość rodzicielska a temperament, cechy Wielkiej Piątki i przywiązanie w związku romantycznym	138
6.3.2. Badanie 2: tożsamość rodzicielska a perfekcjonizm	144
6.3.3. Badanie 3: tożsamość rodzicielska a symptomy zaburzeń zdrowia psychicznego	147
6.4. Dyskusja	150
6.5. Implikacje dla praktyki psychologicznej	152
Podsumowanie	155
Literatura	155

ROZDZIAŁ 7. AUTONOMIA UCZENIA SIĘ JAKO PRZEPUSTKA DO DOROSŁOŚCI (SŁAWOMIR JABŁOŃSKI, PAWEŁ WYSOCKI)	163
Wprowadzenie	163
7.1. Jak uczy się dorosły?	164
7.2. Jak rozwija się samodzielność w uczeniu się?	165
7.3. Czy dorosły potrzebuje nauczyciela?	168
7.4. Znaczenie autonomii uczenia się w dorosłości	171
Podsumowanie	174
Literatura	175
 ROZDZIAŁ 8. MOŻLIWOŚĆ DOKONYWANIA WYBORU JAKO PODSTAWA ROZWOJU W OKRESIE DZIECIŃSTWA I DORASTANIA ORAZ WARUNEK POMYŚLNEGO STARTU W DOROSŁOŚĆ (ANNA I. BRZEZIŃSKA)	179
Wprowadzenie	179
8.1. „Czasy wielkich zmian” jako szansa i zagrożenie dla rozwoju dzieci i młodzieży	180
8.2. Konsekwencje transformacji społecznej dla rozwoju dzieci i młodzieży	183
8.3. Relacje międzypokoleniowe a rozwój dzieci i młodzieży	185
8.4. Warunki rozwoju dzieci i młodzieży – organizacja środowiska fizycznego i społecznego	190
8.5. Możliwość wybierania jako podstawowy warunek pomyślnego rozwoju	199
Podsumowanie	205
Literatura	206
 INFORMACJE O AUTORACH	213